PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi Kuntien takauskeskuksesta annetun lain muuttamiseksi 5/2018 vp. Esitän lausuntonani kunnioittaen seuraavaa.

Hallitus ehdottaa lakia muutettavaksi siten, että Kuntien takauskeskus voi myöntää takauksen myös sellaiselle lain 1 §:ssä tarkoitetun luottolaitoksen varainhankinnalle, jolla rahoitetaan maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksesta maakunnalle ja palvelukeskuksille siirtyviä velkoja ja muita sitoumuksia ja niihin liittyviä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia sekä muita suojausjärjestelyitä. Kysymys on. sote-uudistuksen voimaanpanolakiehdotuksen (HE 15/2017 vp) 19 ja 23 §:ssä tarkoitetuista kunnilta ja kuntayhtymistä maakunnille siirtyvistä veloista ja muista sitoumuksista sekä niihin liittyvistä koron- ja valuutanvaihtosopimuksista sekä muista vastaavista suojausjärjestelyistä. Käytännössä lain 1 §:ssä tarkoitettuna luottolaitoksena toimii Kuntarahoitus Oyj. Lakiesityksen perustelujen mukaan ”pykälän tarkoituksena olisi … turvata maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulosta annettavan lain säännösten tarkoittamalla tavalla kuntayhtymien ja kuntien vastuiden hallittu siirto maakunnan ja edelleen maakuntien yhteisesti omistaman palvelukeskuksen vastuulle”.

Lakiesitys, jonka pohjalta Kuntien takauskeskus perustettiin, oli perustuslakivaliokunnan arvioitavana. Valiokunta kiinnitti huomiota ensinnäkin siihen, että kuntien jäsenyys takauskeskuksessa ei olisi pakollinen, koska kunta voisi lain voimaantulon yhteydessä ilmoittaa

ministeriölle, että kunta ei liity jäsenyhteisöksi. Lisäksi valiokunta totesi, että ”takauskeskuksen maksuvalmiuden turvaamiseen liittyvät jäsenyhteisöjen vastuujärjestelyt, ennen muuta jäsenyhteisöjen suorittaman maksuosuuden palauttamisvelvollisuus, ovat sellaisia, että yksittäiselle kunnalle tuskin voi syntyä lopullista taloudellista menetystä muiden kuntien laiminlyöntien seurauksena”. (PeVL 10/1969)

Nyt käsiteltävällä muutosehdotuksella ei ole vaikutuksia jäsenyyden luonteeseen eikä jäsenyhteisöjen vastuuseen tavalla, joka vaikuttaisi sen käsittelyjärjestykseen. Kuten hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluissa on osoitettu, kuntien tosiasiallinen vastuu Kuntien takauskeskuksen sitoumuksista itse asiassa pienenisi siirtyville rahoitussopimuksille annettavan valtiontakauksen vuoksi. Valtioneuvoston toimivallasta myöntää valtiontakaus ehdotetaan säädettäväksi sote-uudistuksen voimaanpanolain 28 §:ssä (HE 15/2017 vp).

Ehdotettu lainmuutos johtaa tilanteeseen, jossa takauskeskuksen jäsenkunnat ovat takausvastuussa varainhankinnasta, joka koskee kuntien toimialan ulkopuolista, maakuntien järjestämisvastuuseen kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Kyse on kuitenkin järjestämisvastuun siirtymisvaiheen välttämättömästä järjestelystä, jolla estetään siirtyvien sitoumusten irtisanominen ja joka koskee sitoumuksia, jotka ovat syntyneet järjestämisvastuun kuuluessa kunnille. Järjestely ei nähdäkseni ole ongelmallinen perustuslain 121 §:ssä kunnille turvatun itsehallinnon kannalta.

Helsingissä 30.4.2018

Kaarlo Tuori